

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایولوژیک

تتبع و نگارش :

امین الدین « سعیدی - سعید افغانی »
مدیر مرکز مطالعات ستراتیژیکی افغان
و مسؤل مرکز فرهنگی د حق لاره- جرمنی

احکام مریض در ماه رمضان

خداوند پاک در سوره بقره (آیات ۱۸۳ - ۱۸۵) میفرماید :

« یا ایها الذین امنوا کتب علیکم الصیام کما کتب علی الذین من قبلکم لعلم تتقون ، ایاماً معدودت فمّن کان منکم مریضاً او علی سفر فعدة من ایام اخر ا ... یرید الله بکم الیسر ولا یرید بکم العسر .. »

(ای مؤمنان ! روزه بر شما فرض گردیده چنانچه بر کسانیکه پیش از شما بودند فرض گردیده بود تا پر هیز کار شوید و خلعت تقوی را در بر کنید ، روزه در روزهای شمرده شده و اندک بر شما فرض گردانیده شده ، پس هر کدام از شما که مریض و یا در سفر باشد برایش رواست که روزه را بخورد و قضای آنرا در روزهای دیگر بیاورد و بر کسانیکه به مشقت زیاد از عهده آن می بر آیند فدیة است به اندازه خوراک یک روزه یک مسکین ، و هر که به خوشی و رضای خود در فدیة افزودی به عمل آرد و بیش از یک نفر مسکین را سیر سازد برایش بهتر است روزه ، گرفتن تان برای شما بهتر است اگر میدانید . ماه رمضان ما هیست که در آن قرآن نازل شده که برای مردم وسیله هدایت و دلایل روشن از رهنمایی و وسیله امتیاز حق از باطل است . پس هر که حاضر آن ماه باشد و آنرا دریابد آنرا بگیرد و هر که مریض و یا در سفر باشد برایش رواست که آنرا نگیرد و قضای آنرا در روزهای دیگری بیاورد و شماره روزهای فوت شده را تکمیل کند .

خداوند خواهان آسانی و سهولت بر شماست و اراده عسرت و دشواری بر شما را ندارد ، و پراینکه شما ، شمار آنرا تکمیل کنید و برای اینکه خدای خود را به بزرگی یاد کنید شما را رهنمونی کرده و باشد که شما با سپاس و شکر گزار و منت بار خدای خود باشید .

امراض :

مفسران ، فقها و علماء دینی امراضی که خوردن روزه را به توصیه داکتر معالج متدین جواز دانسته عبارتند از : (امراض سل ، امراض صدري ، امراض معدوی ، امراض روانی ، که انسان به گرفتن روزه از حالت نورمال خارج میگردد. (و غیره امراض خطرناک و مضر ...) اگر شخصی فقط به اساس وهم و خیال خود که گویا روزه او را مریض می سازد و یا مریضی او را افزایش میدهد ، در حالیکه آن را تجربه هم نکرده و نه دکتور متخصص متدین برایش مشوره داده روزه نگیرد، گنهگار بوده و باید کفاره آنرا هم بپردازد.

همچنان برای زنانی که مریض اند، داکتر معالج متدین در مورد ضرر مرض برای مریض توصیه نماید و در تشخیص مرض که آیا مرضش مزمن ، دائم است و یا مؤقت حکمی صحیح خویش را اعلان میدارد . که بعد از توصیه داکتر معالج احکام مریض در هنگام روزه بر او تطبیق میشود.

استنتاج کلی در مورد احکام مریض در ماه رمضان :

- اگر گرفتن روزه بر مسلمان بنا بر مریضی سخت شود ، و گرفتن روزه موجب افزایش مریضی ، شود ، و داکتر معالج و مسلمان که تشخیص درست باشد به او بگوید که روزه برایشان ضرر داشته و دردشان را افزایش می دهد و جان او را به خطر می اندازد؛ در این صورت اگر مرضش مزمن و دائم باشد پس می تواند روزه نگیرد و در مقابل هر روز به يك مسكين به اندازه نصف صاع (تقریباً يك كيلو و نیم) خوراك بدهد و قضای روزه بر او لازم نیست.

- اگر نوع مرضی مزمن و دائم نبوده نیازی به خوراك دادن مسكين نیست بلکه باید صبر کند تا از آن مرض شفاء پیدا کند و سپس قضاء روزه اش را بگیرد، از آنجاییکه خداوند در قرآن میفرماید: « وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ » (البقرة : ۱۸۵)، یعنی: « پس هر کس از شما مریض بود یا در سفر باشد پس لازم است شمار آن از روزه های دیگر (را روزه بگیرد)»

- اگر داکتر معالج متدین تشخیص کرده بود که مریضش مزمن و دائم میباشد و آن شخص به ازای هر روز که روزه نمیگرفته يك مسكين را خوراك میداده، ولی برفرض بر طرف شدن بیماری و بازگشت سلامتی، در آن صورت سال آینده را باید روزه بگیرد و قضای سالهای گذشته که افطار کرده است و كفارة آنها را پرداخت کرده است بر او لازم نیست.

و خوراك يك مسكين برابر است با نصف صاع از خوراك معمولی که در شهرش رایج است، مانند خرما، برنج، و غیره، و نصف صاع برابر است با تقریباً يك كيلو و نصف (1.5Kgs.)

پس اگر مریضی این زن چندان جدی نباشد و خفیف باشد و با روزه گرفتن ضرری به او نمیرسد برای شوهر جائز نیست که او را وادار به افطار کردن و شکستن روزه کند، ولی اگر مریضی اش جدی باشد، پس احکام فوق الذکر بر او منطبق میشود.

شیخوخت ویا کبر سن :

شیخوخت ویا کبر سن بدین معنی است . انعدده از مسلمانانیکه توانمندی گرفتن روزه را از دست داده باشند . به اساس این حکم الهی «وعلى الذين يطيقونه فدية طعام مسكين» پیران کهن سال وزناتی که نتوانند روزه گیرند پس باید فدیة بدهند. همچنان این حکم شامل حال انعدده از کسانی میگردد که به امراض مزمن که علاج دوباره آن غیر ممکن باشد . بر آنان گرفتن روزه فرض نیست در بدل آن میتوانند فدیة دهند که همان سیر کردن هر روزه يك نفر مسكين است .

حمل :

زناتی که حامله اند و میدانند که به گرفتن روزه برای حمل و خود آن ضرر میرسد مکلف به گرفتن روزه نیستند.

ارضاع :

اگر زن شیرده گمان غالب کند که در صورت روزه گرفتن ضرر شدید به طفل وی خواهد رسید اجازه دارد روزه نگیرد. صرف قضای روزه بر آنها فرض است . از انس بن مالك كعبی (رض) روایت شده که رسول الله علیه السلام فرموده است :

« إن الله عزوجل وضع عن المسافر الصوم وشطر الصلاة وعن الحبلی والمرضع الصوم »
« خداوند عزوجل برداشته از مسافر روزه و نصف نماز را و از زن حامله و شیرده روزه را »
(احمد ، ابو داوود ، ابن ماجه ، ترمذی)

امام ابو حنیفه (رحمة الله علیه) میفرماید : اگر زنی حامله یا شیرده از روزه گرفتن بترسد جایز است افطار کند فرق نمی کند که خوف او بر خودش وطفش ویا تنها بر خودش ویا تنها بر طفلش باشد ، و در صورتی که قدرت یافت صرف بر او قضاء لازم است نه فدیة ، همچنان پیهم روزه گرفتن در ایامی که قضا می کند بر او لازم نمی باشد. این حکم برای زنی که فرزند خود را شیر میدهد وزنی که برای شیر دادن اجیر شده فرقی ندارد زیرا اگر مادر طفل باشد شیر دادن به اساس دیانت بر او واجب است و اگر اجیر باشد شیر دادن به اساس عقد بر او واجب شده است .

حائض و نفاس :

زنانیکه به دوره حیض و نفاس باشند جواز ندارد که روزه دار گردند . اگر زن حائض وزنی که در نفاس است روزه بگیرند ، روزه آنها صحیح نیست ؛ چون یکی از شروط صحت روزه ، پاکي از حیض و نفاس است و بر آنها قضا واجب است .

در حدیث از بی بی عایشه (رض) روایت است : « کنا حیض علی عهد رسول الله (ص) فأن مر بقضاء الصوم ولا نؤمر بقضاء الصلاة » « ما در زمان پیامبر صلی الله علیه وسلم به حیض می افتادیم ، به مادستور داده می شد که تنها روزه را قضا کنیم نه نماز را » (صحیح سنن الترمذی : ۶۳۰) ، (صحیح مسلم : ۱/۲۶۵/۳۳۵) ، (سنن ابوداود : ۲۵۹ و ۱/۴۴۴/۲۶۰) زنان هر زمانیکه از دوره خلص شدند به تجدید نیت به گرفتن روزه اقدام نمایند .

زنان حائضه و نفساء روزه فوت شده شانرا بعد از رمضان قضاء می آورند . (اگر دوره نسائی اش قبل از فجر صورت گیرد میتواند اول نیت و بعداً به گرفتن روزه اقدام نماید و اگر دوره نسائی آن بعد از فجر صورت گیرد در صورتیکه خواسته باشد میتواند در همان روز از خوردن و نوشیدن ابا و ورزد . ولی روزه آن درست نبوده باید به قضاء آن مبادرت نماید . (قابل تذکر است آنعه از زنانیکه مریض به جریان دم متداوم مبتلا اند (خارج از ایام حیض و نفاس) میتوانند روزه بگیرند . حتی نماز پنج گانه را بشرط آنکه برای هر نماز وضو جداگانه نماید ، اداء نماید .

اگر زن فقط يك لحظه قبل از شام حیض یا نفاس ببیند روزه اش باطل گردیده و باید آنرا قطع کند . اگر خون حیض یا نفاس برای لحظه ای هم قطع شود برای روزه نیت کند هر چند غسل را کمی به تأخیر اندازد .
تبصره :

باید دانست اگر روزه انسان فاسد شود باید از خوردن ، نوشیدن و سایر شکننده های روزه به جهت احترام رمضان خود داری کند اما این حکم برای حائض و نفساء تطبیق نمیشود بلکه بروی لازم است که خوردن و نوشیدن خود را از چشم مردم پنهان نماید .

شدت گرسنگی و تشنگی :

اگر روزه دار از شدت گر سگی به خطر زندگی یا خطر فتور در عقل باشد میتواند روزه نگیرد .

ترس از هلاکت :

اگر به علت محنت و مشقت احتمال مردن ، یا ظالمی بر کسی جبر کند که اگر روزه گرفتی تر خواهم گشت یا به سختی ترالت و کوب خواهم کرد و یا یکی از اعضای بدن ترا قطع خواهم کرد ، اجازه است که روزه نگیرد .

بی هوشی :

اگر بیهوشی بر کسی طاری گردد و چند روز دوام کند . در این صورت قضای روز های که مانده واجب است .

جنون :

اگر جنون بر کسی طاری گشت و از آن هیچ وقت بهبود نمی یابد از گرفتن روزه معاف است ، قضاء و فدیة واجب نمی باشد ولی اگر بهبود یافت ، قضاء بر وی واجب است .

تبصره :

اگر بیمار و مسافر با گرفتن روزه دچار مشقت نشوند ، روزه گرفتن بهتر است و اگر دچار مشقت شوند بهتر آن است که روزه نگیرند . در حدیث شریف از ابو سعید خدری (رض) روایت است : « با پیامبر صلی الله علیه وسلم در ماه رمضان به جنگ با کفار رفتیم بعضی از ما روزه بودن و بعضی دیگر روزه نبودند بدون اینکه از همدیگر ایراد بگیرند و معتقد بودند کسی که توانایی روزه دارد اگر روزه بگیرد بهتر است و کسی که توانایی روزه را ندارد بهتر آن است که روزه نگیرد » (مسلم ۱۱۱۶ ۲/۷۸۷/۶۹ -) ، (سنن الترمذی ۲/۱۰۸/۷۰۸)

حالاتی که شکستن روزه در آنها جایز است :

حمله ناگهانی مرض که خطر مرگ را دربر داشته باشد و یا حوادث ترفیکی توام با خطر باشد . اگر کسی ناگهان مریض شود و یا در صورتیکه روزه خود را نشکند خطر شدت بیماری او را تهدید میکند جواز دارد روزه خود را بشکند . اگر کسی را مار و یا گزدم گزید و ضرورت به دوا باشد میتواند روزه خود را بشکند .

فدیة چیست :

طوریکه قبلاً خدمت خوانندگان محترم بعرض رسانیدم : اگر زن حامله و شیر ده توانایی روزه گرفتن را نداشته و یا از آسیب دیدن کودکان بیم داشته باشند ، میتوانند روزه نگیرند ولی باید فدیة بدهند و لازم نیست روزه را قضا کنند .

از ابن عباس روایت است : « رخص للشيخ الكبير والعجوز الكبيرة في ذلك وهما يطيقان الصوم أن يفطران إن شاء ، ويطعما كل يوم مسكينا ، ولا قضاء عليهما ، ثم نسخ ذلك في هذا الآية « فمن شهد منكم الشهر فليصمه » وثبت للشيخ الكبير والعجوز الكبير إذا كان لا يطيقان الصوم والجلي والمرضع إذا خافتا أفطرتا ، وأطعمتا كل يوم مسكينا » « به پیر مرد و پیر زنی که توانایی روزه گرفتن را ندارند اجازه داده شد تا اگر خواستند روزه نگیرند

وبه بدل هر روز، مسکینی را غذا بدهند» و قضای روزه بر آنها لازم نیست، سپس؛ این حکم با آیه «فمن شهد منکم الشهر فلیصمه» نسخ شد ولی (آن حکم) برای پیر مرد و پیر زنی که توانایی روزه گرفتن را ندارند ثابت مانده است.

همچنین زنان حامله و شیردهی که (بر حال خود یا طفل خود) بیم دارند می توانند روزه نگیرند و به بدل هر روز، یک مسکین را طعام دهند «(بیهقی: ۴/۲۳۰)

همچنین از ابن عباس روایت است: «إذا خافت الحامل علی نفسها، والمرضع علی ولدها فی رمضان قال: یفطران، ویطعمان مکان کل یوم مسکینا، ولا یقضیان صوما» «اگر زن حامله از ضرر به جان خود وزن شیرده از ضرر به طفلش بیم داشت، می توانند روزه رمضان را نگیرند و به جای هر روز مسکینی را طعام دهند و قضای روزه بر آنها لازم نیست» (صحیح البانی در کتاب الارواة ۶) (۴/۱۹) این حدیث را به طبری (۸/۲۷۵) نسبت داده و گفته است: سند آن به شرط مسلم صحیح است)

مقدار طعام واجب: از انس بن مالک روایت است: «أنه ضعف عن الصوم عما فصنع جفنة ثرید ودعا ثلاثین مسکینا فاشبعهم» «او سالی دچار ضعف شد بطوریکه نتوانست روزه بگیرد، پس کاسه ای ترید گوشت درست کرد و سی مسکین را دعوت و آنها را سیر کرد» (الارواة ۶/۲۰)، (دارقطنی: ۲/۲۰۷/۱۶)

تبصره:

فدیه شامل، طعام، غله، و قیمت آن هم می گردد، مقدار فدیه به اندازه صدقه فطر است. ولی اگر شخص از مرض بهبود یابد، قضای روزه فوت شده بر او واجب است، خداوند پاک در مقابل فدیه او اجر و ثواب نصیبش میگرداند.

در غذا دادن (صبح و شام) معیار حد وسط غذایی میباشد که خود شخص در زندگی عادی خویش میخورد.

قضاء روزه:

معنای قضاء عبارت از یک روز روزه گرفتن بعد از ماه رمضان بجای یک روز روزه ای که در ماه رمضان باطل گردیده، میباشد. قضاء روزه میشود در ایامی که گرفتن روزه در آن ممنوع نباشد صورت گیرد. قضاء روزه را الی آغاز ماه مبارک سال نو میتواند بجاء آورد. قضاء روزه میتواند پی در پی و یا متفرق صورت گیرد.

کفار چیست؟

کفار عبارت از جزای شرعی میباشد که پروردگار با عظمت ما آنرا بر کسیکه بعضی از جرایم از او سرزند تعیین فرموده است مانند وجوب کفار بر قاتل یا کسیکه سوگندش را می شکند. کفار بر روزه دار وقتی واجب میشود که عمداً روزه خود را فاسد نماید مثلاً اینکه جماع کند.

کفار دو ماه روزه پی در پی را میگویند، در صورتیکه در این دو ماه رمضان و روزه هائیکه روزه در آن منع گردیده است نباشد. اگر به گرفتن دو ماه روزه نیز قادر نبود، به شصت مسکین طعام دهد. کفار در روزه فرضی بوده در فساد روزه غیر رمضان کفار وجود ندارد، اگر چه قضای رمضان هم باشد. دادن طعام به ۶۰ مسکین، فقیر، محتاج، نسه برای کسانی که نفقه ایشان بر او فرض باشد (مانند پدر، مادر، زن) همچنان میشود مقدار طعام را به پول نیز تادیه کرد و همچنان میتوان همان مسکین را برای ۶۰ روز کامل طعام داد. (طعام شامل نان چاشت، شب و نان صبح میگردد).

پایان

نام مقاله: احکام مریض در ماه رمضان

تتبع و نگارش: امین الدین «سعیدی- سعید افغانی»

مدیر مرکز مطالعات ستراتیژیکی افغان و

مسؤل مرکز فرهنگی دحق لاره - جرمنی